

Oponentský posudek bakalářské práce

Denisa Hriňová: *Střet katolicismu a totalitarismu v českých zemích v letech 1948-1968 – Jak byla vnímána doba pohledem představitelů katolické církve, FFUK – obor historie 2006, (69 stran + 29 stran příloh)*

Denisa Hriňová předložila solidní text, který splňuje požadavky, jež jsou kladeny na bakalářské práce studentů oboru historie na FFUK. Vybrala si téma, které je samo o sobě náročné z hlediska dosažení žádoucí míry nezaujatosti. Rovněž i zvolený výkladový postup (subjektivní vzpomínky) vyžaduje vysokou míru obezřetnosti. Jako oponent se domnívám, že D. Hriňová se s oběma úskalími vyrovnala velmi uspokojivě. Mé kritické poznámky se proto budou zaměřovat především tím směrem, kde by autorka, pokud bude mít zájem v tématu dále pokračovat, mohla své přístupy dále rozvinout.

Tato bakalářská práce je založena především na pramenech, které jsou ovšem jediného druhu. Jde o publikované vzpomínky přímých účastníků. Ty jsou doplněny dvěma zdařilými rozhovory, které s pamětníky provedla sama autorka. Celkem 20 osobností, jež vzala v úvahu, je s ohledem na dané téma vcelku reprezentativní soubor osob. Historik je mnohdy nucen spokojit se i s daleko menšími soubory.

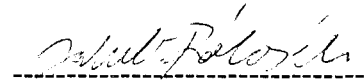
Ve vlastním textu se neomezila jen na převyprávění nashromážděných poznatků, nýbrž dokázala v konkrétních případech srovnávat jejich věrohodnost a ověřovat je s dalšími materiály, jež jí byly dostupné. Z hlediska techniky historického „řemesla“ tak nemám k této bakalářské práci zásadnějších poznámek. Zastavil bych se jen u autorčina užívání pojmu „kolaborace“ (s. 30), s nimž operuje, aniž by se pokusila o vymezení toho, co za kolaboraci s režimem je ochotna připustit a co ne. V tomto konkrétním případě se jednalo o hodnocení jisté etapy v životě F. Tomáška. Rovněž je možné nalézt dílčí faktografické nepřesnosti (např. s. 18 – PTP začínají být postupně rušeny až v polovině roku 1954 a nikoli již koncem třiapadesátého, jak uvádí autorka).

Tyto své poznámky bych nepovažoval za nijak zvlášť důležité. Zásadnější se mi zdá následující námitka. Název bakalářské práce slibuje ambiciózní pokus o zpracování „střetu katolicismu a totalitarismu“. A to jsem v této práci nenalezl. Ani na jediném místě není rozpracován pojem „totalitarismus“ a ani obecné (sociálně teoreticky zaměřené) zamyšlení nad střetem dvou univerzalistických a holistických ideových systémů zde nenalezneme. Střet se tak v této práci redukuje na postižení konkrétní politiky a vývoje postojů konkrétních představitelů katolické církve. Je pravda, že splnění takového požadavku je nad možnosti rozsahu bakalářské práce a patrně i nad studijní možnosti posluchače III. ročníku. Potom je však nutné být ohledně názvu opatrnější. „Vnímání doby pohledem představitelů katolické církve“, jak slibuje podtitul, tato práce naopak uspokojivě naplňuje. Každodennost vězeňství, život po propuštění a strategie přežití při zachování vlastní tváře; v postižení těchto témat je práce D. Hriňové velmi zdařilá.

Přesto se domnívám, že autorka svůj ostentativní odstup od druhé strany pomyslné „tématické mince“, tj. státní politiky a strategie oficiálních církevních struktur, by do budoucna měla opustit, protože jedině tak lze komplexně zpracovat dané téma střetu komunistického státu a katolické církve. Těmto otázkám věnovala určité místo pouze v úvodních pasážích práce, aby jí dodala potřebný obecný rámec. Pokud totiž zredukuje onen „střet“ na perzekuci představitelů katolické církve, téma začne sklouzávat do dějin vězeňství. Právě to také tvoří meritorní část této bakalářské práce. Do značné míry pak půjde pouze o postižení odlišností kněžského života ve vězení a odlišností jejich vnímání této zkušenosti. Takový přístup je sice zcela legitimní, ale nezdá se mi, že by autorce šlo právě o tohle. Do budoucna by tak měla rozšířit svůj přístup, pokud ovšem bude mít o pokračování v tématu zájem. Podle mého názoru by byla škoda jej opustit, protože práce, kterou vykonala dosud, je velmi dobrým základem pro další výzkumy.

Jak jsem již napsal v úvodu, bakalářskou práci D. Hriňové považuji za zdařilou. Je solidním podkladem pro obhajobu a z pozice oponenta navrhuji známku „výbornou“.

V Praze, dne 11. září 2006

PhDr. Jakub Rákosník, Ph.D.